

УДК: 351.741:340.5(4+477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.23>

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Улинець В.І.,

*аспірант кафедри теорії та історії держави і права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Улинець В.І. Європейський досвід правового регулювання організації і діяльності органів поліції: проблеми застосування до законодавства України.

У статті досліджуються проблеми застосування європейського досвіду правового регулювання організації і діяльності органів поліції до законодавства України в контексті євроінтеграційних процесів. Автор аналізує сучасний стан реформування Національної поліції України, виявляє основні проблеми та виклики на шляху впровадження європейських стандартів у діяльність правоохоронних органів.

Розглядаються ключові аспекти адаптації національного законодавства до норм Європейського Союзу, зокрема в сфері захисту прав людини та забезпечення громадської безпеки. Особлива увага приділяється аналізу Закону України «Про Національну поліцію» на предмет відповідності міжнародним стандартам підзвітності поліції та механізмам громадського контролю.

Автор виділяє основні проблеми, що перешкоджають ефективному впровадженню європейського досвіду в діяльність української поліції. Серед них: недостатня регламентація механізмів громадського контролю, відсутність ратифікації важливих міжнародних документів, необхідність вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення, а також подолання «силової» моделі роботи на користь «сервісної».

У статті наголошується на необхідності трансформації не лише законодавчої бази, а й ментальності працівників поліції та суспільства в цілому. Розглядаються питання впровадження нових форм поліцейської діяльності, таких як патрульна поліція та поліція діалогу, а також застосування сучасних технологій та методів аналітичної роботи.

Особлива увага приділяється проблемам протидії корупції в правоохоронній системі та забезпечення належного ресурсного забезпечення діяльності поліції, особливо в умовах воєнного стану. Автор підкреслює важливість подальшого вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення ефективного захисту прав і свобод громадян, підвищення прозорості діяльності поліції та посилення її взаємодії з громадськістю.

У висновках наголошується на необхідності комплексного підходу до реформування правоохоронної системи України з урахуванням європейського досвіду, але з обов'язковим врахуванням національних особливостей та поточних викликів, що стоять перед країною.

Ключові слова: Національна поліція України, євроінтеграція, реформування правоохоронних органів, захист прав людини, громадський контроль, функції поліції.

Ulynets V.I. European experience of legal regulation of the organization and activity of police bodies: problems of application to the legislation of Ukraine.

The article examines the problems of applying the European experience of legal regulation of the organization and activities of police bodies to the legislation of Ukraine in the context of European integration processes. The author analyzes the current state of the reform of the National Police of Ukraine, identifies the main problems and challenges in the way of implementing European standards in the activities of law enforcement agencies.

Key aspects of the adaptation of national legislation to the norms of the European Union are considered, in particular in the field of human rights protection and public safety. Special attention is paid to the analysis of the Law of Ukraine «On the National Police» for compliance with international standards of police accountability and mechanisms of public control.

The author highlights the main problems that prevent the effective implementation of European experience in the activities of the Ukrainian police. Among them: insufficient regulation of public control mechanisms, lack of ratification of important international documents, the need to improve information and analytical support, as well as to overcome the «force» model of work in favor of the «service» one.

The article emphasizes the need to transform not only the legislative framework, but also the mentality of police officers and society as a whole. Issues of introduction of new forms of police activity, such as patrol police and dialogue police, as well as the application of modern technologies and methods of analytical work, are considered.

Special attention is paid to the problems of combating corruption in the law enforcement system and ensuring adequate resources for police activities, especially in the conditions of martial law. The author emphasizes the importance of further improvement of the legal framework to ensure effective protection of the rights and freedoms of citizens, increase the transparency of the police and strengthen its interaction with the public.

The conclusions emphasize the need for a comprehensive approach to reforming the law enforcement system of Ukraine, taking into account European experience, but with mandatory consideration of national characteristics and current challenges facing the country.

Key words: National Police of Ukraine, European integration, Law enforcement reform, Human rights protection, Public oversight.

Постановка питання. Сьогодні Україна в надскладних умовах цілеспрямовано крокує до повної інтеграції в Європейський Союз, що зумовлює необхідність адаптації національного законодавства, функціонального спрямування діяльності всіх ланок влади, політичного менталітету до встановлених в ЄС стандартів. Такий підхід забезпечить українському народу не тільки створення надійних механізмів безпеки, що сьогодні, в умовах повномасштабного вторгнення РФ на територію України, є життєво необхідним, а й закладе підвалини нової ментальності в розумінні завдань і функцій правоохоронних органів і, зокрема, поліції майбутнього.

Сучасні демократичні стандарти європейських країн безперечно відіграють провідну роль у трансформації правової системи України та механізмі удосконалення діяльності органів і підрозділів Національної поліції України і закономірною вважається тенденція до переплетіння національних інтересів з інтересами інтеграційних об'єднань і міжнародного співтовариства, що обумовлює посилення взаємопроникнення національного, регіонального і міжнародного права, адже, як слушно зазначають К. Ходаківська та В. Череватюк, єроінтеграція України – це процес, у якому Україна наближається до ЄС у політичній, економічній та соціальній сферах, що передбачає впровадження в Україні європейських стандартів, зокрема у галузі прав людини. В свою чергу, ЄС впливає на реалізацію прав людини в Україні за допомогою Угоди про асоціацію, оскільки дана Угода є частиною національного законодавства та моніториться за 24 напрямками, що, серед інших, охоплюють права людини. Однак варто зазначити, що інтеграція в різних секторах може відрізнятися за масштабами, станом виконання та часовим горизонтом очікуваних результатів [1].

Безперечно, сучасна Україна буде своє майбутнє на основі європейських демократичних цінностей, назавжди відійшовши від свого радянського минулого. Інтегруючись в правовий та політичний простір ЄС, українська держава разом з європейською спільнотою намагається творити спільне майбутнє континенту, забезпечує незалежний поступ і входження до кола високо розвинутих постіндустріальних держав Європи та світу [2], що, в свою чергу, вимагає якісного нормотворення, підвищення правової культури населення та посилення темпів адаптації національного законодавства до правової системи ЄС, в тому числі і через запозичення позитивного досвіду функціонування правоохоронних органів і, зокрема, органів поліції.

Мета дослідження. Проаналізувати європейський досвід правового регулювання організації та діяльності органів поліції, визначити можливості та проблеми його застосування в контексті вдосконалення законодавства України.

Аналіз наукових джерел. Проблематикою імплементації досвіду європейських країн в сфері безпеки займалися такі науковці як О. Бандурка, О. Банчук, Д. Булатін, М. Будзинський, С. Гусаров, О. Камишанський, Р. Кушніренко, Л. Ніколенко, О. Прокопенко, Р. Смола, Л. Товпига, В. Шевчук та інші.

Виклад матеріалу дослідження. На думку багатьох науковців, будь-які реформаційні процеси, зокрема реформування правоохоронної системи, відбуваються з урахуванням міжнародного

досвіду та загальноновизнаних міжнародних стандартів. Цей процес набуває особливого значення, зважаючи на те, що вимога щодо відповідності національного законодавства, особливо в сфері захисту прав людини, високим стандартам ЄС є ключовою для нашої держави. В цьому контексті Національна поліція України налагоджує співпрацю з відповідними правоохоронними органами зарубіжних країн, так і зі спеціалізованими міжнародними організаціями. Саме в умовах інтеграційних процесів в Україні та Європейському Союзі поліцейська співпраця набуває особливого значення, що зумовлює не тільки необхідність об'єднання зусиль державі підвищення ефективності використання наявних можливостей міжнародної поліцейської співпраці, а й прийняття на національному та міжнародному рівнях скоординованих заходів щодо удосконалення правового регулювання [2, с. 334].

Сьогодні держава, яка декларує себе як демократична, соціальна та правова зобов'язана вживати заходів для того, щоб її законодавство відповідало загальноприйнятим стандартам в галузі захисту прав людини, а формовані державою процеси забезпечення охорони публічної безпеки і порядку приносили максимальну користь суспільству і особі. Такі процеси в сучасному світі вже не можуть обійтися без імплементації закордонного досвіду в галузі організації засобів, інструментів і методів діяльності органів поліції та потребують нових концептуальних підходів до вирішення проблем реалізації правоохоронної функції. Це призводить до того, що важливу роль відіграє запровадження позитивного досвіду країн Європейського Союзу, що стосується управління діяльністю національних правоохоронних підрозділів. Проте важливим є визначення ступеню можливого впровадження європейського досвіду в національне регулювання правоохоронної діяльності, буквально, чи є доцільність Україні, вивчивши позитивний досвід конкретної європейської країни, повністю запровадити та імплементувати її законодавство в частині регулювання діяльності поліції і чи це можливо взагалі, які проблеми можуть виникнути на цьому шляху, чи таке запозичення має бути, враховуючи ментальність та досвід української державності.

Україна прийняла цілий ряд нормативно-правових актів, що відповідають європейським стандартам захисту прав і свобод громадян, проте ефективний захист цих прав залежить не тільки від наявності прогресивного законодавства, але й від його реалізації та забезпечення, оскільки ефективність може бути досягнута тільки за умови високої правової культури не лише серед державних службовців, але й серед усіх громадян, так як євроінтеграція це в тому числі і інша, відмінна від радянської, ментальність. Наша держава повинна відповідати новим світоглядним стандартам, таким як відповідальність, повага один до одного, до права та гідності. Діяти як європеєць – це не тільки внести зміни в законодавство, а й дотримуватись його без усяких умовностей. Сьогодні Україна, в умовах повномасштабного вторгнення стійко докладає зусиль в реформування правової системи з метою створення такої соціальної, демократичної та правової держави, яка зможе стати частиною ЄС. Загальновідомо, що практична реалізація прав людини є основним критерієм оцінки рівня демократичного розвитку будь-якої держави та суспільства в цілому, тому реформувати правову систему потрібно, приводити законодавче регулювання правоохоронної діяльності необхідно, вдосконалювати механізми захисту прав людини, орієнтуючись на досвід цивілізованих держав, життєво важливо [3, с. 49].

Проблеми регламентації діяльності органів Національної поліції України з моменту прийняття сучасного Закону України «Про Національну поліцію» розглядалися багатьма дослідниками, зокрема ґрунтовним є аналіз Закону України «Про Національну поліцію», прийнятого 2015 року, на предмет відповідності стандартам підзвітності поліції, визначених в «Керівництві ОБСЄ щодо демократичних основ поліцейської діяльності» 2008 року щодо, проведений науковцем О. Бандуркою в 2017 році. Так, до проблем регулювання Спеціальним Законом підзвітності поліції, які й досі залишаються актуальними, (оскільки до Розділу VIII, який регулює дане питання зміни були внесені лише раз в 2022 році, якими взагалі під час дії воєнного стану виключили здійснення громадського контролю за діяльністю поліції (стаття 90-1) - *прим. Автора*) науковець відніс такі як:

1) відсутність чіткої регламентації періодичності оприлюднення цієї інформації і відсутня відповідальність за порушення цих обов'язків, щорічні звіти, своєю чергою, повинні готуватися і публікуватися не лише керівництвом територіальних органів, а й керівником усієї Національної поліції України;

2) «гонитва за показниками», а не важливість реальної роботи поліції щодо запобігання, попередження і протидії правопорушенням і притягнення винуватих осіб до відповідальності;

3) поза сферою регулювання залишається питання дисциплінарної відповідальності поліцейських і громадський контроль у цій сфері, оскільки в ст. 90 Закону йдеться лише про залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських, однак механізми залучення представників громадськості й досі в даному Законі не визначено [4, с. 330].

Дослідники М. Будзинський та О. Камишанський до проблем впровадження міжнародних стандартів діяльності поліції віднесли відсутність ратифікації Україною міжнародних документів, що такі стандарти безпосередньо встановлюють, зокрема такі основоположні Декларація про поліцію, прийнята резолюцією № 690 (1979) Парламентської Асамблеї Ради Європи від 08.05.1979, Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку, схвалений резолюцією від 17.12.1979 № 34/169 Генеральної Асамблеї ООН та Європейський кодекс поліцейської етики, ухвалений Комітетом міністрів Ради Європи від 19.09.2001. На думку науковців, надання згоди Верховною Радою України даних актів має сприяти пришвидшенню запровадження європейських стандартів у роботу правоохоронних органів України [5, с. 187; 6, с. 79].

Дослідниця А. Мовчан виокремлює ще одну проблему провадження європейського і світового досвіду в діяльність вітчизняної поліції при веденні оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування та розгляду кримінальних проваджень у суді, зокрема по впровадженню якісного, своєчасного і достатнього інформаційно-аналітичного забезпечення цієї діяльності, застосування новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій, які сприяють інтеграції та опрацюванню даних, що містяться у відкритих джерелах інформації та спеціалізованих АІС, отримуючи при цьому нові знання кримінологічного та оперативно-розшукового характеру, використовуючи методи кримінального аналізу, що є стандартною практикою органів поліції цивілізованих держав (так званої моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою (Intelligence-Led Policing/ILP)). Науковиця виокремила такі проблеми, які потребують нагального вирішення як 1) забезпечення аналітиків доступом до спеціального аналітичного програмного забезпечення; 2) створення захищеної мережі для організації обміну інформацією в електронній формі; 3) створення ІТ-системи збирання та обробки оперативно-аналітичної інформації. [7, с. 18; 8].

Професорка Л. Ніколенко слушно зазначає, що процес реформування Національної поліції України є невід'ємною частиною демократизації суспільного життя та побудови правової держави, враховуючи ті зміни, що сталися, та продовження процесу вдосконалення діяльності органів поліції відповідно до європейських стандартів, які вплинули на прагнення України впровадити визнані міжнародні принципи поліцейської діяльності. Також науковиця підкреслила, що незважаючи на загальну відповідність норм українського законодавства міжнародним стандартам щодо принципів діяльності поліції, а також на позитивні зміни, які відбулися в законодавстві, необхідно продовжувати процеси, що супроводжують вдосконалення національного законодавства в цій сфері [9, с. 23].

Ще слід додати такий аспект проблеми як ментальний, оскільки роки існування поліції в радянські часи та роки незалежності України у вигляді міліції, наклали свій відбиток на самоусвідомлення її працівників окремо та побудову взаємин із суспільством в цілому, тобто, як слушно зазначає дослідниця І. Костенко, відповідно до вимог ЄС новоствореній поліції необхідно було переорієнтуватися та відійти від «силової» моделі до «сервісної» від репресивної установи, якій притаманні примус та відчуження від суспільства до демократичної моделі європейського зразка, яка передбачає демілітаризацію, служіння та захист прав, свобод і законних інтересів громадян та надання послуг в правоохоронній сфері [10, с. 126].

Період повномасштабного вторгнення РФ на територію України значно ускладнив функціонування нашої країни, в тому числі і системи правоохоронних органів, перед якими в цей надскладний період постали надскладні виклики не тільки по захисту правопорядку і забезпечення прав людини, але й подолання такої проблеми як корупція в правоохоронній системі. Так, на необхідності в ці складні часи протидії корупції наголошує і професор В. Шевчук, який зазначає, що і в реаліях воєнного стану, в рамках наближення до європейських стандартів діяльності поліції, важливим є забезпечення дотримання міжнародних принципів і стандартів у протидії корупції, впроваджуючи досвід європейських і світових практик, беручи до уваги традиції, звичаї і менталітет українських громадян, адже характер корупції в нашій державі відрізняється від корупційних проявів в інших країнах. Україна відіграє ключову роль в процесі міжвідомчої координації міжнародного співробітництва у сфері протидії та запобігання корупції. Також науковець підкреслює проблему забезпечення діяльності правоохоронних органів необхідними ресурсами,

засобами й навчання, у тому числі й криміналістичного та кримінально-процесуального спрямування [11, с. 82].

Як відомо, одним з ключових прав людини є гарантія права на справедливий захист, де *першим компонентом* є право на судовий захист (як громадянське право, яке забезпечує юридичний захист особи від дій окремих осіб та держави, запобігаючи свавілля. Саме незалежні та неупереджені суди мають відігравати вирішальну роль у захисті прав людини, вирішуючи спори, тлумачачи закони та притягаючи владу до відповідальності [12, с. 81]. *Другим компонентом* права на справедливий захист є саме прозора та ефективна діяльність правоохоронних органів і, зокрема, органів поліції, що зумовлює необхідність постійного підтримування та покращення процесів захисту прав і свобод людини в країні. Саме держава та суспільство повинні бути зацікавлені максимально забезпечувати права та свободи громадян, оскільки це не тільки важливо для кожної особи окремо, але й спрямовано на створення умов для нормального життя всього суспільства та покращення його стану [13, с. 24], особливо в такий непростий для України час.

Належна діяльність правоохоронної системи України є визначальним критерієм для стабілізації держави та інтеграції в Європейський Союз. Також однією з проблем забезпечення прав людини, зокрема соціальних, слід назвати той факт, що нормативно-правові акти не завжди чітко визначають, як вони повинні застосовуватися та захищатися, що є необхідним для розвитку суспільства з високими демократичними стандартами, оскільки воно гарантує захист прав людини, а також сприяє економічному та соціальному розвитку. Слід відмітити, що деякі положення Закону України «Про Національну поліцію», що стосуються регламентації діяльності поліції в частині захисту прав та свобод громадян, потребують вдосконалення для їх відповідності сучасним політико-правовим та соціально-економічним умовам.

Як зазначає О. Макеєва, для вступу до ЄС Україна повинна відповідати певним критеріям, включаючи дотримання прав людини. Це вимагає реформування правоохоронної системи, забезпечення свободи засобів масової інформації та сприяння розвитку громадянського суспільства. Так, однією з проблем в Україні називають відсутність належної реалізації правових засад взаємодії громадянського суспільства й органів публічної влади на рівні положень Основного закону. Основним формами співвідношення інститутів громадянського суспільства та держави має стати відкрита співпраця та консенсус [14, с. 114].

Науковці О. Прокопенко, Д. Булатін, Р. Кушніренко наголошують на складності процесів формування державою засад забезпечення охорони публічної безпеки і порядку, спрямованих на оновлення, поліпшення вітчизняного законодавства й імплементацію закордонного досвіду в галузі організації засобів, інструментів і методів діяльності органів Національної поліції та потребі нових концептуальних підходів до вирішення проблем реалізації правоохоронної функції, зокрема і узагальненні досвіду країн Європейського Союзу, що стосується управління діяльністю національних правоохоронних підрозділів [15].

О. Юшкевич, вивчаючи особливості реформування поліції в Україні на шляху європейської інтеграції, зазначає, що наявність правової регламентації дозволило масштабно реорганізувати чинну систему органів внутрішніх справ, впровадити нову систему поліції на всій території України, створити патрульну поліцію, запустити антиконфліктні групи, так звана поліція діалогу, на яку покладаються завдання щодо: сприяння проведенню масових заходів, захисту права громадян на свободу мирних зібрань, підтримки постійного діалогу з учасниками, запобігання можливим конфронтаціям та сприяння їх деескалації. Було створено тактичну поліцію, до функцій якої віднесли здійснення превентивних заходів під час забезпечення публічної безпеки та порядку, зокрема під час масових заходів і зібрань (деескалація конфліктів під час таких заходів). Також науковиця наголошує на закріпленні Законом України «Про Національну поліцію» нового для України принципу тісної співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства, спрямованого на задоволення їхніх потреб, де саме рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції (ч. 3 ст. 11 Закону) [16, с. 34].

Безперечно, євроінтеграція наближає національне законодавство України до міжнародних стандартів, активно сприяючи побудові більш прозорого та людиноорієнтованого державного апарату, в тому числі і правоохоронних органів. На результативність захисту прав людини в Україні впливають різні фактори, такі як політична воля, рівень розвитку громадянського суспільства та ефективність правоохоронних органів. [1, с. 155–157]. Вивчимо проблематику впровадження

європейського досвіду забезпечення сучасною поліцією максимальної ефективності в своїй діяльності, для чого є актуальним дослідити окремі аспекти діяльності поліцейських органів деяких провідних європейських держав з високим рівнем демократії.

Отже, на основі вищенаведеного можна зробити наступні **висновки**:

Процес євроінтеграції України вимагає суттєвого реформування правоохоронної системи, зокрема органів поліції, для приведення їх у відповідність до європейських стандартів. Ключовими аспектами цього процесу є адаптація національного законодавства, зміна функціонального спрямування діяльності правоохоронних органів та трансформація політичного менталітету. Основними проблемами на шляху впровадження європейського досвіду в діяльність української поліції залишаються: недостатня регламентація механізмів громадського контролю, відсутність ратифікації деяких важливих міжнародних документів, необхідність вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення, а також подолання «силової» моделі роботи на користь «сервісної».

Незважаючи на значні кроки в напрямку реформування, зокрема прийняття Закону України «Про Національну поліцію», все ще існує потреба у вдосконаленні нормативно-правової бази для забезпечення ефективного захисту прав і свобод громадян, підвищення прозорості діяльності поліції та посилення її взаємодії з громадськістю. Особливої уваги потребує розвиток нових форм поліцейської діяльності, таких як патрульна поліція та поліція діалогу, а також впровадження сучасних технологій та методів аналітичної роботи. Важливим аспектом залишається подолання корупції в правоохоронній системі та забезпечення належного ресурсного забезпечення діяльності поліції, особливо в умовах воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНТХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ходаківська К.А., Череватюк В.Б. Конституційно-правове забезпечення прав людини в Україні в умовах євроінтеграції. Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи: [Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2024 р.] Ст. 155–157 URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/62827/129-155-157.pdf>.
2. Товпига Л.М. Міжнародний досвід регулювання поліцейської діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2023. С. 333–336. URL: http://lsei.org.ua/1_2023/80.pdf.
3. Макеєва О.М. Права людини в системі базових європейських цінностей. *Юридичний вісник*. 2022. Т. 2, № 63. С. 48–55. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.63.16709> (дата звернення: 16.01.2024).
4. Банчук О.А. Діяльність національної поліції України: прозорість та підзвітність громадськості. *Правова держава*. Випуск 28. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2017. С. 325–332. URL: http://pravova-derzhava.org.ua/files/pravova-derjava-vipusk-28-_2017_.pdf.
5. Будзинський М.П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України. Дисс. к. ю. н. 12.00.07. Київ. 2017. 257 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0417U000916#>.
6. Камишанський О.Ю. Характеристика пріоритетних напрямів удосконалення інституту служби в Національній поліції України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 5. 2023. С. 78–83. URL: http://apnl.dnu.in.ua/5_2023/15.pdf.
7. Мовчан А.В. Актуальні проблеми впровадження в органах Національної поліції України моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою. *Соціально-правові студії*. 2018. Випуск 1. С. 17–22. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1613/1/05%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD.pdf>.
8. Правоохоронна діяльність, керована аналітикою: передова методика сучасної правоохоронної діяльності. URL: <http://euam.php7.postbox.kiev.ua/ua/news/opinion/intelligence-led-policing-the-cuttingedge-of-modern-law-enforcement>.
9. Ніколенко Л. М. Принципи діяльності поліції: сутність та особливості. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2021. № 1 (1). С. 19–25.
10. Костенко І., Кісіль А. Правовий аналіз реформування Національної поліції України. *Часопис Київського університету права*. Вип. 1. 2021. С. 125–128. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2021.21>.

11. Шевчук В.М. Сучасні проблеми криміналістики в умовах війни, цифровізації та євроінтеграції. *Проблеми сучасної поліцейстики*: тези доп. III наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 11 трав. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця: ХНУВС, 2023. 208 с. С. 80–84. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/120f4935-49c3-4e35-ad1e-f94a3d2f0fe9/content>.
12. Череватюк В.Б. Верховенство права як метод захисту прав людини. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2023. № 2(67). С. 79–86. DOI: 10.18372/2307-9061.67.17846 (дата звернення: 19.01.2024).
13. Сопільник Р. Тенденції розвитку цивільно-правової політики України в умовах євроінтеграції: порівняльно-правовий аспект. *Академічні візії*. 2021. № 1. С. 23–30. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/4> (дата звернення: 16.01.2024).
14. Правова свідомість і правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: колективна монографія / за заг. ред. О.М. Макеєвої. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2022. 172 с.
15. Прокопенко О.Ю., Булатін Д.О., Кушніренко Р.О. Можливості використання досвіду країн ЄС у сфері здійснення поліцією превентивної діяльності в Україні. *Право і безпека*. 2021. № 4 (83). С. 56–63. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f66f14ae-0cd3-40b0-ac3d-3e8095be9ad7/content>.
16. Юшкевич О.Г. Особливості реформування поліції в Україні на шляху Європейської інтеграції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 33–37. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2023/3/23.pdf>.
17. Белов Д., Громовчук М., Правовий простір держави: конституційно-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2021. Випуск 66. С. 46–50.
18. Белов Д.М., Швед І.І., Белова М.В. Реалізація органами прокуратури правоохоронної функції держави: механізм забезпечення конституційної безпеки. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 74(6). 2022. С. 44–49.
19. Лазур Я.В. Забезпечення прав і свобод громадян України у сфері публічного управління: адміністративно-правовий механізм: *монографія*. К.: Четверта хвиля. 2010. 240 с.
20. Лазур Я.В. Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні. *Форум права*. 2009. № 3. С. 392–398.